

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Interprovinciaal Overleg

 UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Ministerie van Financiën

Belastingdienst

Handreiking ten behoeve van de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb)

Editie 1:

'Willen'

Auteurs :

Hans Westra en Freek Verbakel/Werkgroep implementatie

Versie: 1.0

Datum: 9 maart 2015

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1.	Algemeen.....	4
1.2	Schematische weergave opbouw handreiking	5
1.3	Fasegewijze opbouw handreiking en aansluiting hulpmiddelen overige werkgroepen	5
1.4	Inrichting handreiking	6
1.5	Toelichting projectfasering	6
1.5.1	Opstartfase.....	6
1.5.2	Inventarisatie- en analysefase.....	7
1.5.3	Bouwfase.....	7
1.5.4	Implementatiefase	8
1.5.5	Interne controle fase.....	8
1.6	Uitwisselen van kennis en ervaring	8
1.7	Tijdpad	8
2	Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen nader uiteen gezet.....	10
2.1	Introductie	10
2.2	Samenwerking koepels en Belastingdienst.....	10
2.3	Hoofdpijnen wetsvoorstel; Ondernemingsactiviteiten	10
2.4	Hoofdpijnen wetsvoorstel; Vrijstellingen.....	11
2.5	Hoofdpijnen wetsvoorstel; afwijkende grondslagen voor winstbepaling	11
2.6	Wetsvoorstel en handreiking.....	11
3	Opstartfase.....	13
3.1	Opzetten projectorganisatie en planning.....	13
3.1.1	Inleiding.....	13
3.1.2	Strategische uitgangspunten organisatie (kaders)	13
3.1.3	Mandaat	14
3.1.4	Vertegenwoordiging organisatie (reikwijdte)	14
3.1.5	Samenstelling van het projectteam	14
3.1.6	Planning en budget (inclusief projectfasering).....	14
3.1.7	Bewaking voortgang.....	15
3.1.8	Communicatie en voorlichting	15
3.2	Factsheet 1: Korte schets instellen projectorganisatie invoering Vpb-plicht	16
4	Inventarisatie- en analysefase	17
4.1	Algemeen.....	17
4.2	Toelichting fact-sheet en hulpmiddelen.....	17
4.3	Financieel beleid en - beheer	18
4.4	Factsheet 2: Inventarisatie Vpb-plicht ondernemingsactiviteiten bij directe en indirecte overheidsondernemingen.....	19

Bijlagen → volgen

- 1.1 Begrippenkader**
- 1.2 Overzicht wet- en regelgeving**
- 1.3 Contactpersonen koepels**
- 1.4 Contactpersonen Belastingdienst**
- 1.5 Diverse hulpmiddelen t.b.v. inventarisatie activiteiten e.d.**

1

Inleiding

1.1. Algemeen

Met de invoering van de Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen (hierna: Vpb) vanaf 1 januari 2016 krijgen gemeenten, provincies en waterschappen (hierna: lokale overheden) te maken met het feit dat ze voor een deel van hun activiteiten onder de vennootschapsbelastingplicht gaan vallen. Dat geldt ook voor veel van hun verbonden partijen. De invoering van de Vpb voor overheidsondernemingen heeft voor lokale overheden en hun verbonden partijen ingrijpende gevolgen. Deze betreffen zowel de administratie, de automatisering als het financieel beleid en beheer. Daarnaast zullen er mogelijk afspraken met de Belastingdienst gemaakt moeten worden.

Om de invoering van de Vpb per 1 januari 2016 mogelijk te maken, dienen de betrokken partijen tijdig voorbereidingen te treffen. Het beoordelen van de belastingplicht, het opstellen van een openingsbalans, het bepalen van de prijsstelling en de fiscale verlies- en winstrekening zijn voor de betrokken partijen ingewikkelde en nieuwe thema's. Een goede implementatie is belangrijk en vraagt tijd. Daarom is in het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen van 10 september 2014 tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en het Ministerie van Financiën/de Belastingdienst een raamovereenkomst gesloten. Daarin is afgesproken om samen te gaan werken aan de voorbereidingen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht en het vervolg van het implementatietraject (hierna: 'het koepeloverleg'). Hiermee wordt beoogd om de administratieve lasten van de lokale overheden en de uitvoeringskosten van de Belastingdienst te beperken. Deze handreiking is een concrete invulling daarvan. Door het gebruik van deze handreiking worden organisaties ondersteund bij het plannen en uitvoeren van de werkzaamheden met betrekking tot de invoering van de Vpb voor overheidsondernemingen. In deze handreiking zijn belangrijke aandachtspunten en voorbeelden opgenomen.

Uitgangspunten bij deze handreiking zijn:

- het creëren van bewustzijn en draagvlak, kortom het aanvaarden ('willen');
- het optimaal aansluiten op producten van de overige landelijke voorbereidingswerkgroepen ('kunnen');
- het ondersteunen van de implementatie van hetgeen noodzakelijk is ('doen');
- aantoonbaar invulling geven aan de uitkomsten ('transparantie') als basis voor afspraken over voorspelbaar toezicht door de Belastingdienst.

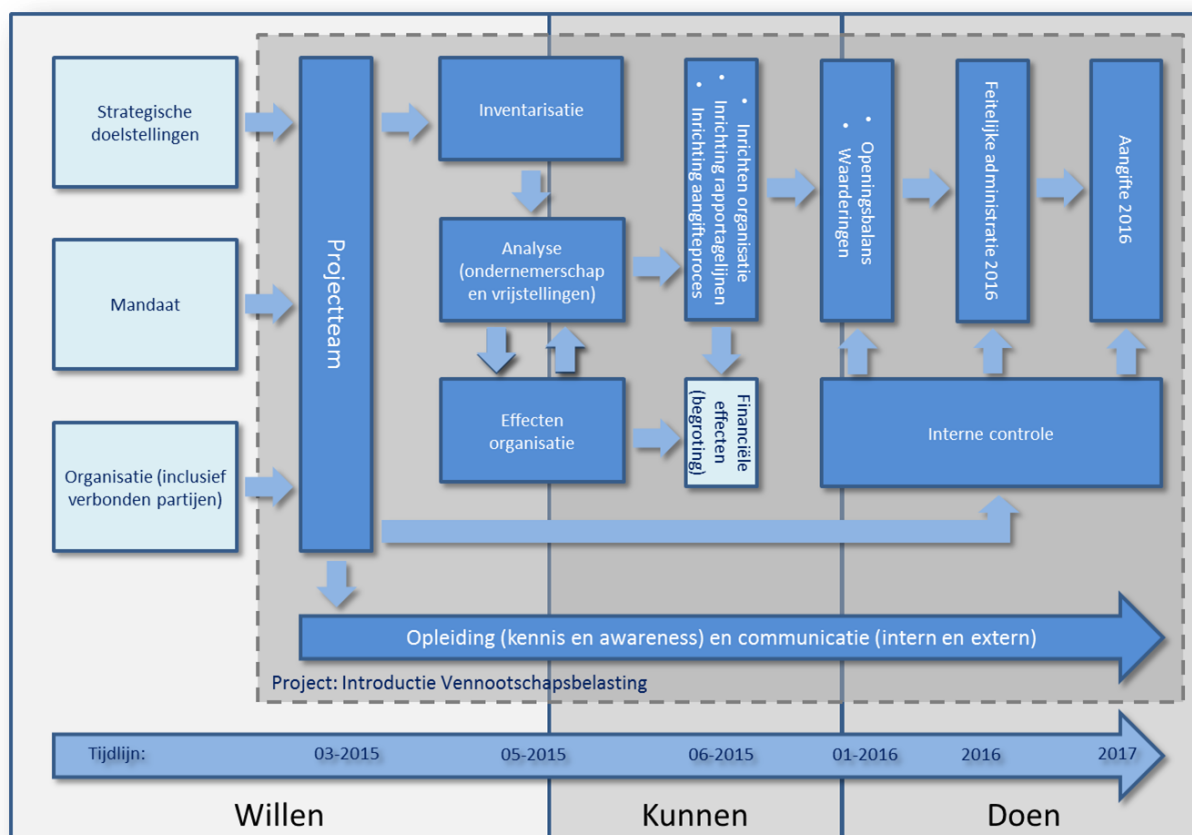
De betrokken organisaties krijgen hiermee een handvat aangeboden voor de implementatie van de Vpb-plicht binnen de eigen organisatie zodat:

- a. juist, volledig en tijdig aangifte kan worden gedaan (en ook voor het overige voldaan wordt aan de fiscale verplichtingen in relatie tot de introductie van de Vpb);
- b. de financiële effecten in beeld zijn;
- c. tijdig maatregelen kunnen worden getroffen in de structuur van de organisatie of in de samenwerking met andere organisaties ter beperking van de (financiële) gevolgen en risico's.

Voor de aan de overheden verbonden overheidsbedrijven (zoals gemeenschappelijke regelingen, BV's, etc.) is het uitgangspunt dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen voorbereiding op de Vpb-plicht. De Vpb-plicht bij deze overheidsondernemingen kan uiteraard financiële effecten hebben op de financiële huishouding van de moedergemeenten, -provincies of -waterschappen. Het is daarom aan te bevelen om elkaar ten minste te informeren over voortgang en inhoudelijke conclusies. De moedergemeente, -provincie of -waterschap kan ervoor kiezen om de inventarisatie en analyse van de verbonden partijen zelf uit te voeren.

1.2 Schematische weergave opbouw handreiking

De opbouw van de handreiking kan als volgt schematisch worden weergegeven:

De afzonderlijke onderdelen van dit schema worden in deze handreiking vanaf hoofdstuk 3 verder uitgewerkt. De onderwerpen opgenomen in de donkere blokken in dit schema komen terug in de aan deze handreiking gekoppelde factsheets.

1.3 Fasegewijze opbouw handreiking en aansluiting hulpmiddelen overige werkgroepen

Om organisaties zo snel als mogelijk direct te ondersteunen bij het implementeren van de nieuwe fiscale regelgeving is gekozen voor een fasegewijze opbouw en uitrol van deze handreiking.

Deze fasegewijze opbouw maakt het mogelijk om het opstellen van de handreiking in de tijd te spreiden. Hierdoor kan zoveel als mogelijk steeds aangehaakt worden op de meest recente ontwikkelingen en de producten die worden ontwikkeld in het kader van de eerder genoemde raamovereenkomst. Daar waar mogelijk worden deze producten onderdeel van deze handreiking door naar die producten te verwijzen. Daarmee wordt ook geborgd dat altijd verwezen wordt naar de meest recente versie van dat product.

In deze eerste editie van de handreiking wordt invulling gegeven aan het onderdeel 'willen'. De handreiking wordt de komende periode geüpdatet en aangevuld met de overige elementen waarbij de volgende planning wordt gehanteerd:

06-2015: 'Kunnen';

09-2015: 'Doen' (met uitzondering van 'de aangifte 2016');

06-2016: 'De aangifte 2016'.

1.4 Inrichting handreiking

Deze handreiking begint met een algemene introductie op de belastingplicht in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt de projectmatige aanpak uitgewerkt en in hoofdstuk 4 wordt de inventarisatie en analysefase nader uitgewerkt ('willen'). In de latere edities wordt deze handreiking uitgebreid met de bouwfase, implementatiefase (beide onderdeel van 'kunnen') en de interne controle fase (onderdeel van 'doen').

In deze handreiking wordt er van uit gegaan dat landelijke standpunten van de Belastingdienst over fiscaal inhoudelijke zaken op de gangbare wijze - via beleidsbesluiten - worden gepubliceerd. Daarom hebben deze geen plek gekregen in deze handreiking.

Per fase wordt aandacht geschonken aan de consequenties van de invoering van de Vpb op de volgende gebieden:

- Vpb positie:	op welke onderdelen van de organisatie heeft de invoering van de Vpb effect
- Het financiële beleid en beheer:	anticiperen op effecten in financieel beleid en beheer
- Administratie:	administratieve consequenties registratie Vpb
- Automatisering:	inzet geautomatiseerde gegevensverwerking
- Opleiding:	kennis en bewustzijn
- Interne en externe communicatie:	afstemming en afspraken

De hiervoor omschreven doelen kunnen worden vertaald naar deelresultaten en activiteiten. Waar mogelijk worden per fase zogenaamde fact-sheets opgenomen die bestaan uit een puntsgewijze opsomming van aandachtspunten, aan te bevelen acties en in te zetten hulpmiddelen.

1.5 Toelichting projectfasering

1.5.1 Opstartfase

We bevelen aan om de Vpb-gevolgen via een projectstructuur op te pakken. Door te werken met een projectplan, een opdrachtgever, projectleider, projectgroep en stuurgroep, kan direct worden gestuurd op voortgang en het behalen van de vooraf bepaalde resultaten. Hierbij kan worden gedacht aan een projectgroep waarbij per (deel)activiteit een "trekker" wordt benoemd die tevens lid is van de projectgroep. De projectgroep kan aan een stuurgroep rapporteren.¹ Het is aan te bevelen om een stuurgroep samen te stellen met functionarissen die een sturende en beleidsbepalende rol hebben op het gebied van financiële - en fiscale control. De voorzitter van de stuurgroep zou bijvoorbeeld het hoofd (concern)financiën of een concerncontroller kunnen zijn. De overige leden zijn bijvoorbeeld de verantwoordelijken voor de financiële - en fiscale control van de organisatie en/of diverse afdelingen/diensten.

De stuurgroep is opdrachtgever van de projectgroep, stelt deze in en benoemt de projectleider. Het is van belang dat de projectopdracht in lijn ligt met de strategische (fiscale) doelstelling van de organisatie en dat het mandaat van het projectteam daarbij aansluit. Daarnaast dient het projectteam 'aangehaakt' te zijn op de gehele organisatie (inclusief verbonden partijen). De projectorganisatie kan vervolgens de activiteiten oppakken waaronder het creëren van bewustzijn en kennis (in ieder geval binnen de stuur- en projectgroep). Daarnaast kan begonnen worden met het inventariseren van de activiteiten die mogelijk onder de Vpb gaan vallen als basis voor de beoordeling of sprake is van het drijven van een onderneming.

1 Deze handreiking is geschreven vanuit het perspectief van een (middel)grote organisatie. Bezien vanuit een kleine organisatie kan het instellen van een projectteam (zoals beschreven) niet opportuun zijn. De in deze handreiking beschreven aandachtspunten blijven evenwel onverkort van belang en zullen in de context van die kleinere organisatie belegd moeten worden (eventueel in samenspraak met betrokken adviseurs/specialisten).

Dat geldt in voorkomende gevallen ook voor de activiteiten van de verbonden partijen waarbij het uitgangspunt is dat de verbonden partijen zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen voorbereiding op de Vpb-plicht.

Verder kan ook in kaart worden gebracht of het - vanuit de realisatie van de strategische doelstellingen - verstandig is om bepaalde activiteiten op een andere wijze vorm te geven of organisatorische aanpassingen door te voeren.

1.5.2 Inventarisatie- en analysefase

In deze fase wordt de gebruiker van deze handreiking in staat gesteld om met concrete hulpmiddelen te inventariseren en analyseren voor welke activiteiten sprake is van belastingplicht en welke acties in dat kader ondernomen kunnen worden.

Daarbij zal worden ingegaan op de gevolgen voor de ook hiervoor genoemde deelgebieden:

- Vpb positie;
- Het financiële beleid en beheer;
- Administratie;
- Automatisering.

Tijdens deze fase dient aandacht te worden besteed aan de volgende elementen:

- Het vergroten van kennis en bewustzijn (opleiding);
- Interne en externe communicatie (onder andere koepels en Belastingdienst);
- inventarisatie activiteiten in huis;
- inventarisatie activiteiten van verbonden partijen;
- analyse activiteiten met de vraag of sprake is van een onderneming;
- zicht krijgen op de diverse vrijstellingen alsmede de interpretatie en toepasselijkheid daarvan;
- analyse of aanpassingen in de organisatie gewenst zijn (in lijn met strategische uitgangspunten);
- inschatting Vpb-druk activiteiten.

Daarnaast zullen beleidskeuzes voorbereid moeten worden, bijvoorbeeld over aanpassing tarievenbeleid, dividendbeleid en wijze van samenwerking met andere partijen. Tenslotte moeten de effecten in de begroting 2016 en verder verwerkt worden. De beleidskeuzes moeten ook worden afgestemd met de directies van verbonden partijen en collega gemeenten c.q. bestuurders.

1.5.3 Bouwfase²

Voor deze fase wordt de gebruiker van deze handreiking handvatten geboden voor het gereedmaken van de organisatie. Te denken valt hierbij aan:

- organisatiestructuur en de realisatie van strategische doelstellingen;
- procedures en automatiserings hulpmiddelen om de Vpb voor overheidsondernemingen goed te kunnen invoeren.

Deze handreiking biedt voorbeeldprocedures voor de administratieve verwerking van de Vpb bij:

- gemeenschappelijke regelingen;
- dienstverleningsovereenkomsten;
- NV's, BV's, stichtingen, overige indirecte overheidsbedrijven.

Verder worden de volgende zaken uitgewerkt:

- voorbeelden van openingsbalansen en waar die aan moeten voldoen;
- standaard formats voor het doen van een aangifte Vpb en
- voorbeelden voor het uitvoeren van controles om de fiscale winst vast te stellen zodat een aangifte vennootschapsbelasting kan worden ingediend;

² Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 wordt deze handreiking fasegewijs ingevuld en uitgerold. In editie 2 van deze handreiking wordt dit onderdeel geconcretiseerd.

- voorbeelden van functionaris(sen) per ondernemersactiviteit die verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de aangifte;
- eisen die gelden voor de automatiseringsomgeving om de administraties aan te passen aan de nieuwe wetgeving, zodat fiscale winstbepaling mogelijk is.

1.5.4 Implementatiefase³

Nadat de bouwfase is afgerond, dienen de organisatorische aanpassingen, de procedurewijzigingen, nieuwe formulieren, aangepaste interne controles en automatisering technische aanpassingen te worden getest en in de organisatie geïmplementeerd. Tevens wordt een toelichting gegeven op de vereiste maatregelen om deze implementatie adequaat te laten verlopen.

1.5.5 Interne controle fase⁴

Sluitstuk van het implementatietraject is het aantoonbaar maken van de resultaten (het indienen van een juiste en volledige aangifte vennootschapsbelasting met daarbij inzicht in de afweging of bepaalde activiteiten wel of niet als ondernemingsactiviteiten worden aangemerkt en welke ondernemingsactiviteiten onder een vrijstelling vallen). Om dat mogelijk te maken wordt in deze fase de relatie gelegd met het vaststellen van de werking van gedefinieerde beheersingsmaatregelen en interne controlemaatregelen en activiteiten.

1.6 Uitwisselen van kennis en ervaring

Voor veel organisaties is sprake van een nieuw en onbekend fiscaal werkgebied. Veel is nog onduidelijk en het is zeer wel mogelijk dat verschillende organisaties zich buigen over soortgelijke aandachtspunten en daaraan gekoppelde oplossingsrichtingen. Het uitwisselen van inspirerende praktijkervaringen is voor alle betrokken organisaties van groot belang.

Wij adviseren dan ook gebruik te maken van de vanuit het koepeloverleg ingezette activiteiten om de lokale overheden te ondersteunen in het met elkaar “in contact te komen”. Vanuit het koepeloverleg zullen naar verwachting zowel participatie-overleggen worden georganiseerd alsook een “community” worden ingericht. De community zal de omgeving zijn waar organisaties in de vorm van “vraag en aanbod” elkaar kunnen vinden en ondersteunen.

1.7 Tijdpad

Een volledige en tijdige implementatie is noodzakelijk. Vanuit de projectgroep zal de voortgang worden getoetst en het tijdpad worden bewaakt. De invoering van de Vpb is complex en veel zaken zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit betekent dat op dit moment niet alle consequenties in de volle omvang kunnen worden onderkend c.q. juist kunnen worden ingeschat. Voortschrijdende inzichten kunnen tot gevolg hebben dat er op onderdelen aanpassingen moeten worden doorgevoerd. Daarom adviseren wij met nadruk het projectteam nog in maart 2015 te formeren waarna de verschillende fasen kunnen worden uitgezet in de tijd. Op de volgende pagina is een globaal overzicht opgenomen van een mogelijke activiteitenplanning.

³ Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 wordt deze handreiking fasegewijs ingevuld en uitgerold. In editie 2 van deze handreiking wordt dit onderdeel geconcretiseerd.

⁴ Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 wordt deze handreiking fasegewijs ingevuld en uitgerold. In editie 3 van deze handreiking wordt dit onderdeel geconcretiseerd.

Activiteiten	Gereed
1. Instellen projectorganisatie invoering Vpb plicht.	Maart 2015
2. Communicatie: voorlichting en opleiding.	Continu proces
<p>3. Inventarisatie van ondernemingsactiviteiten in eigen huis en bij verbonden partijen (van een onderneming is sprake als met een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid wordt deelgenomen aan het economische verkeer, met het oogmerk om winst te behalen).</p> <p>Deelactiviteiten:</p> <p>3a. - Ondernemingsactiviteiten;</p> <p>3b. - Vrijstellingen;</p> <p>3c. - inschatting Vpb-druk activiteiten.</p>	Maart – april 2015
4. Voorbereiden beleidskeuzes (bijv. aanpassing organisatie, tarievenbeleid/ dividendbeleid) en verwerken effecten m.i.v. begroting 2016. Beleidskeuzes afstemmen met directies verbonden partijen en collega gemeenten c.q. bestuurders.	Mei 2015
5. Toerekening van kosten en vermogen (bestanddelen c.q. beginbalans) aan ondernemingsactiviteiten.	Juni 2015
6. Definitieve inschatting van de financiële effecten voor de organisatie, mede afhankelijk of en zo ja in welke mate er compensatie door het Rijk plaatsvindt.	Juli 2015
<p>7. Inrichten administratie en proces van aangifte Vpb</p> <ul style="list-style-type: none"> - per ondernemingsactiviteit (begin)balans en V&W-rekening opstellen; - vastleggen procesgang aangifte Vpb en aangeven welke functionaris(sen) per ondernemingsactiviteit verantwoordelijk zijn voor de aangifte. 	Oktober 2015
8. Periodiek overleg voeren met Belastingdienst en vastleggen van afspraken.	Continu proces

2 Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen nader uiteen gezet

2.1 Introductie

Op Prinsjesdag 2014 is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen bij de Tweede Kamer ingediend. Op 18 december 2014 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel, met inbegrip van een motie en amendement, aangenomen. Met dit voorstel geeft de regering invulling aan haar voornemen overheidslichamen die vanuit de fiscale optiek een onderneming drijven op dezelfde wijze aan de vennootschapsbelasting te onderwerpen als private ondernemingen. Indien de Eerste Kamer de wet ook aanvaardt (vermoedelijk in het eerste kwartaal van 2015), is de wet vanaf 1 januari 2016 van toepassing. Daarmee geldt de nieuwe regeling voor boekjaren die op of na 1 januari 2016 beginnen en hebben alle betrokkenen nog tot dat moment de tijd om zich aan de nieuwe regelgeving aan te passen.

De directe aanleiding voor dit voorstel zijn ingediende klachten van private partijen, bezorgdheid van de fracties in Eerste en Tweede Kamer, en een staatssteunonderzoek dat door de Europese Commissie (EC) is ingesteld. Hoewel overleg tussen het Ministerie van Financiën en de EC heeft plaatsgevonden is niet helemaal duidelijk of het wetsvoorstel in deze vorm de goedkeuring van Brussel heeft.

2.2 Samenwerking koepels en Belastingdienst

De nieuwe regeling heeft voor de betrokkenen verstrekende gevolgen. Het beoordelen van de belastingplicht, het opstellen van een openingsbalans, het bepalen van de prijsstelling etc. zijn complexe en nieuwe thema's. Een goede implementatie door de potentiële overheidsondernemingen is belangrijk en vraagt tijd. Daarom is in het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen van 10 september 2014 tussen de VNG, IPO, UvW en het Ministerie van Financiën/de Belastingdienst een raamovereenkomst gesloten. Daarin is afgesproken om samen te gaan werken aan de voorbereidingen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht en het vervolg van het implementatietraject. Hiermee wordt beoogd om de administratieve lasten van de lokale overheden en de uitvoeringskosten van de Belastingdienst te beperken. Er is bewust voor gekozen om vooruitlopend op behandeling van het wetsvoorstel de samenwerking al op te starten. Dit is een uitzonderlijke situatie die ook beperkingen met zich meebrengt. De wettekst was op het moment van de start van de samenwerking immers nog niet definitief en er speelden en spelen diverse onduidelijkheden die gedurende het parlementaire traject om nadere verheldering vragen. De in het kader van de voorgenoemde raamovereenkomst gevormde samenwerking heeft onder andere de taak om "handvatten te bieden voor de borging van de compliance in de organisatie". Met compliance wordt in dit verband bedoeld: het tijdig treffen van maatregelen binnen de eigen organisatie zodat kan worden geanticipeerd op de (financiële en administratieve) gevolgen van de nieuwe regelgeving en juist, volledig en tijdig aangifte kan worden gedaan. Met deze handreiking wordt daar invulling aan gegeven.

2.3 Hoofdpijnen wetsvoorstel; Ondernemingsactiviteiten

Onder de huidige wetgeving is het uitgangspunt dat een overheidsbedrijf niet belastingplichtig is, tenzij anders is bepaald. Het nieuwe uitgangspunt is dat een overheidsonderneming belastingplichtig is. In het voorstel is gekozen voor de ondernemingsvariant waarbij ondernemingsactiviteiten, ongeacht of die direct (intern onderdeel) of indirect (via een separate rechtspersoon) worden verricht, onder de heffing worden gebracht.

Van een onderneming is sprake als met een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid wordt deelgenomen aan het economische verkeer, met het oogmerk om winst te behalen. Als structureel vermogensoverschotten worden behaald, wordt ook geacht aan dit winstoogmerk te zijn voldaan. Wanneer in concurrentie wordt getreden met private aanbieders kan ook sprake zijn van een onderneming. Door de belastingplichtige rechtspersoon kan worden volstaan met 1 aangifte waarin de winsten en verliezen van alle ondernemingen tezamen zijn verwerkt (geconsolideerd).

Het wetsvoorstel voorziet vervolgens in een aantal vrijstellingen. Deze worden in de volgende paragraaf behandeld.

2.4 Hoofdpijnen wetsvoorstel; Vrijstellingen

In het voorstel wordt een onderscheid gemaakt tussen objectvrijstellingen en subjectvrijstellingen. Objectvrijstellingen stellen de winst die wordt behaald met bepaalde activiteiten van rechtswege vrij. Subjectvrijstellingen stellen de rechtspersoon als zodanig vrij. Er geldt een subjectvrijstelling voor instellingen die bekostigd onderwijs- en onderzoeksactiviteiten verrichten, academische ziekenhuizen en een aantal zeehavenbeheerders.

*De objectieve vrijstellingen kunnen in drie categorieën worden onderverdeeld:*⁵

1. Vrijstelling interne activiteiten:

Hierbij is zowel gedacht aan een binnen de publiekrechtelijke rechtspersoon door een interne dienst verrichte prestatie als aan een prestatie verricht door die dienst aan niet-belastingplichtige privaatrechtelijke overheidslichamen die volledig worden beheerst door de publiekrechtelijke rechtspersoon. Deze vrijstelling geldt ook als een NV - waarvan alle aandelen toebehoren aan een lokale overheid - prestaties verricht ten behoeve van die lokale overheid (quasi-inbesteding).

2. Vrijstelling uitoefening overheidstaken of publiekrechtelijke bevoegdheden:

Hiervoor geldt als voorwaarde dat niet in concurrentie wordt getreden met private ondernemingen. Er is geen definitie opgenomen van het begrip overheidstaak. Wanneer een taak bij (grond)wet is opgelegd of er voor de toepassing van de Wet op de omzetbelasting 1968 wordt gehandeld "als overheid" is hieraan voldaan. Voor andere situaties geldt een open norm die in de praktijk zal moeten worden ingevuld.

3. Vrijstelling samenwerkingsverbanden:⁶

Voor toepassing van de vrijstelling dient eerst beoordeeld te worden of het samenwerkingsverband ook voor de Vpb als zodanig kwalificeert. De deelnemende overheden dienen actief te participeren en naar rato van hun participatie de kosten te delen. Niet alle bestaande samenwerkingsverbanden zullen aan dit vereiste voldoen, zodat kritische toetsing van de huidige regelingen raadzaam is. Voor zover sprake is van een samenwerkingsverband voor onder ad 2. vermelde activiteiten (overheidstaak) geldt een vrijstelling tenzij in concurrentie wordt getreden.

2.5 Hoofdpijnen wetsvoorstel; afwijkende grondslagen voor winstbepaling

Het fiscale resultaat is niet gelijk aan het resultaat op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verantwoorde resultaat. De fiscale waarderingsgrondslagen wijken op bepaalde punten af van de grondslagen en richtlijnen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het Waterschapsbesluit.

Beide resultaten kunnen in de praktijk dan ook aanmerkelijk van elkaar afwijken.

2.6 Wetsvoorstel en handreiking⁷

In het wetsvoorstel en de bijbehorende toelichting worden veel vraagpunten niet behandeld. Bijvoorbeeld hoe de fiscale openingsbalans moet worden opgesteld en belaste en niet belaste activiteiten moeten worden afgebakend. Deze punten zullen op hoofdpijnen nog nader worden uitgewerkt.

⁵ Er wordt pas aan een vrijstelling toegekomen nadat is vastgesteld dat met een bepaalde activiteit vanuit fiscale optiek een onderneming wordt gedreven.

⁶ Bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en dankzij het amendement Dijkgraaf ook samenwerking in de vorm van dienstverleningsovereenkomsten voor zover de uitvoering overheidstaken betreft waarmee niet in concurrentie wordt getreden.

⁷ Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 wordt deze handreiking fasegewijs ingevuld en uitgerold. In latere edities van deze handreiking wordt dit onderdeel geconcretiseerd.

Handreiking ten behoeve van de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb)

De invoering van vennootschapsbelastingplicht vraagt ook om aanpassing in de financiële administratie en bijbehorende rapportagelijnen. Ook de budgettaire gevolgen van de vennootschapsbelastingplicht, zullen inzichtelijk moeten worden gemaakt en bij het opstellen van de begroting 2016 moeten worden meegenomen.

3 Opstartfase

3.1 Opzetten projectorganisatie en planning

3.1.1 Inleiding

Zoals in de inleiding is vermeld, heeft de invoering van de Vpb voor overheidsondernemingen ingrijpende gevolgen voor gemeenten, provincies en waterschappen en de daaraan verbonden partijen. Ook kunnen er gevolgen zijn voor de financiële positie van deze organisaties, hun financiële beleid en beheer en voor de bestaande afspraken met de Belastingdienst. Voor een goede sturing en beheersing van de invoering van de Vpb dienen organisatorische maatregelen door de betrokken organisaties te worden getroffen die een tijdige, juiste en volledige implementatie van de consequenties van de Vpb voor overheidsondernemingen waarborgen. Het projectteam dat hiermee aan de slag gaat heeft te maken met de volgende aandachtspunten en uitgangspunten:

- strategische uitgangspunten van de organisatie;
- mandaat van het projectteam;
- vertegenwoordiging gehele organisatie (en evt. verbonden partijen) binnen het project;
- samenstelling van het projectteam;
- planning en budget;
- voortgangsbewaking;
- communicatie en kennisdeling.

3.1.2 Strategische uitgangspunten organisatie (kaders)

Uitgangspunt bij dit project is dat het bestuur of directie beheersing van fiscaliteit noodzakelijk vindt. Dit kan zichtbaar worden gemaakt met een door het bestuur vastgestelde fiscale strategie. Indien binnen de organisatie nog geen fiscale strategie is gedefinieerd en fiscaal beleid derhalve nog geen vorm heeft gekregen is dit project wellicht een goede aanleiding daarmee aan de slag te gaan. Het is echter geen voorwaarde om met de invoering van de Vpb aan de slag te kunnen gaan.

Als er een fiscale strategie is bepaald, dan moet deze worden vertaald in de projectopdracht. Doel van het project is het borgen van een introductie en implementatie van de vpb-plicht, binnen de in de organisatie gangbare risicobereidheid (rekening houdend met de wettelijke kaders). Dat betekent het creëren van fiscaal bewustzijn maar tegelijkertijd het managen van fiscale kennis en het inrichten van de organisatie. Vanuit de fiscale strategie dienen voor het project duidelijke kaders gedefinieerd te worden die gebruikt kunnen worden bij het nemen van (fiscale en organisatorische) beslissingen.

Het is belangrijk dat het project geen geïsoleerde plek krijgt binnen de organisatie maar dat aansluiting wordt gezocht met bestaande structuren. Zeker indien de organisatie al participeert in een zogenaamd Horizontaal Toezicht traject met de Belastingdienst kan dit project daar niet los van gezien worden. Maar ook indien geen sprake is van een dergelijk traject dient vanuit dit project aansluiting gezocht te worden met de gedefinieerde strategie en daarop gebaseerde fiscale beheersstructuren (waaronder risicomangement).

Besef dat het uiteindelijk niet alleen gaat om het managen van de fiscale bedreigingen die ontstaan door de Vpb-plicht maar dat, waar mogelijk, fiscale kansen optimaal mogen worden benut.

Na de inventarisatie- en analyse-fase zullen door het projectteam de gevolgen in beeld moeten worden gebracht. Op basis van die beelden zullen strategische uitgangspunten moeten worden gedefinieerd voor de te onderscheiden deelgebieden financieel beleid – en beheer, administratie, automatisering en communicatie en voorlichting die aansluiten op de overall strategie.

3.1.3 Mandaat

Het bestuur of directie zal het projectplan uiteindelijk dienen goed te keuren en het mandaat moeten verlenen voor de start met de uitvoering van het projectplan.

Binnen dat mandaat zullen een aantal zaken geregeld moeten worden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Het beleggen van de eindverantwoordelijkheid voor het project (inrichting stuurgroep);
- Het beleggen van zowel budgettaire als bestuurlijke verantwoordelijkheid. Dit moet waarborgen dat er voldoende aandacht vanuit de organisatie is voor het realiseren van de projectdoelstellingen;
- Het beleggen van het dagelijks projectmanagement en het kunnen nemen van beslissingen binnen vastgestelde tolerantiegrenzen (tijd, budget, kwaliteit en reikwijdte);
- Het definiëren van het beslistraject indien buiten deze tolerantiegrenzen beslissingen moeten worden genomen;
- Het beleggen van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de project, de projectleider en eventuele werkgroepen en werkgroepentekkers;
- Het ter beschikking stellen van adequate middelen voor de uitvoering en implementatie van het project (uren en geld);
- Het definiëren van de rapportagestructuren (aan wie en op welke wijze en moment).

3.1.4 Vertegenwoordiging organisatie (reikwijdte)

Een zeer belangrijk aandachtspunt is om binnen het project (en dus het mandaat) te zorgen voor aansluiting op en het betrekken van de gehele organisatie. De definitieve reikwijdte (wat is de definitie van een verbonden partij, welke verbonden partijen zijn betrokken in het project en dergelijke) is van groot belang voor de concrete uitvoering van het projectplan in relatie tot de realisatie van de strategie.

In dit kader vormen de strategische uitgangspunten inzake reputatie- en stakeholdermanagement (als onderdeel van de fiscale strategie) de basis.

3.1.5 Samenstelling van het projectteam

Het is aan te bevelen het projectteam zodanig samen te stellen dat de volgende taken en competenties hierin zijn vertegenwoordigd:

- organisatiebrede controltaken;
- financieel beleid (onder meer voor inzicht in dividendstromen, keuzes voor tariefstelling en de effecten daarvan voor de meerjarenbegroting);
- financieel beheer (de aanpassingen in de administratie);
- fiscale kennis met betrekking tot de Vpb;
- specifieke aandachtsgebieden zoals grondexploitaties, activiteiten sociaal domein en subsidies;
- ICT-activiteiten (voor de noodzakelijke aanpassingen in de software en contacten hierover met softwareleveranciers);
- aansturing verbonden partijen;
- opleiding en communicatie.

Er kan ook worden gekozen voor een kleiner kern-projectteam. Dat team kan mensen met bovengenoemde kennis en ervaring tijdelijk toevoegen om een concrete taak uit te voeren.

3.1.6 Planning en budget (inclusief projectfasering)

Door het projectteam dient een plan van aanpak te worden opgesteld met daarin onder meer aandacht voor:

- algemene gevolgen invoering Vpb voor overheidsondernemingen;
- inrichting projectorganisatie;
- te hanteren overlegstructuur;

- projectfasering met in hoofdlijnen de belangrijkste aandachtspunten per fase;
- planning en doorlooptijd van de te onderscheiden fasen;
- momenten van voortgangsrapportage;
- communicatie en voorlichting;
- opleiding;
- opstelling actieplannen deelgebieden;
- benodigde capaciteit van medewerkers (uren) en geld.

De tool implementatiekosten kan worden gebruikt voor een inzicht in de kosten per fase/activiteit. Deze is te vinden **(verwijzing moet nog worden opgenomen)**.

3.1.7 Bewaking voortgang

Tijdens de inventarisatiefase zijn actieplannen opgesteld waarin is aangegeven wie wat wanneer moet doen. Bij de invoering kan het projectteam deze actieplannen gebruiken voor de voortgangsbewaking.

3.1.8 Communicatie en voorlichting

Hierbij kan worden gedacht aan het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor diverse belanghebbenden binnen de eigen organisatie. De focus op fiscale inhoud of op sturing kan wisselen als wordt gesproken met het bestuur, managementteam (MT), inhoudelijke afdelingen, afdeling financiën/administratie en financieel beleid. Daarnaast is het van belang om te verifiëren en eventueel te bevorderen dat de verbonden partijen zoals gemeenschappelijke regelingen, NV's, BV's, stichtingen, overige samenwerkingsverbanden en gesubsidieerde instellingen tijdig op de hoogte zijn van de invoering van de Vpb. Dit laat onverlet de eigen verantwoordelijkheid van de verbonden partijen.

3.2 Factsheet 1:

Korte schets instellen projectorganisatie invoering Vpb-plicht

Dit is de eerste noodzakelijke stap die binnen de eigen organisatie moeten worden gezet om de implementatie van de Vpb-plicht goed te kunnen organiseren. Uiteraard is de wijze van organiseren sterk afhankelijk van onder andere de omvang van de organisatie en de wijze waarop de verantwoordelijkheden zijn geregeld.

- Stuurgroep:
- Hoogste ambtelijke geleding die verantwoordelijk is voor de financiële en fiscale control, bijvoorbeeld de concerncontroller als voorzitter en als overige deelnemers de diverse controllers van de diensten/afdelingen;
  - Ontvangt plan van aanpak voor de invoering van de projectgroep, stelt deze vast, ontvangt periodieke rapportages van de projectgroep en stuurt waar nodig bij;
  - Stelt de benodigde mensen en middelen beschikbaar voor de invoering maar ook voor de structurele borging binnen de organisatie.
- Projectgroep :
- Voorzitterschap beleggen bij een financiële (P&C) afdeling die organisatiebreed werkt.
  - Zorgen voor een vertegenwoordiging met organisatiebrede financiële en fiscale kennis.
  - Opstellen plan van aanpak op basis van deze handreiking dat moet voorzien in een volledige en tijdige implementatie.
  - Toetsen voortgang en bewaken tijdspad.
  - Voortschrijdende inzichten kunnen tot gevolg hebben dat op onderdelen (de uitvoering van) het plan van aanpak moet worden aangepast. De projectgroep informeert de belanghebbenden, houdt de actualiteit bij en vertaalt dit naar nieuwe/aangepaste activiteiten en planningen.
  - Periodiek rapporteren aan de stuurgroep over de voortgang.

4 Inventarisatie- en analysefase

4.1 Algemeen

Uit de inventarisatie- en analysefase ontstaat een beeld van de mogelijke ondernemingsactiviteiten en de financiële effecten daarvan. Vervolgens kan worden beoordeeld welke organisatorische en beheersmaatregelen er nodig zijn om een zo optimaal mogelijke situatie te bereiken.

De inventarisatie en analyse vindt plaats volgens de al eerder geschetste hoofdstructuur:	
- Vpb positie:	op welke onderdelen van de organisatie heeft de invoering van de Vpb effect
- Het financiële beleid en beheer:	anticiperen op effecten in financieel beleid en beheer
- Administratie:	administratieve consequenties registratie Vpb en verbinding met BBV
- Automatisering:	inzet geautomatiseerde gegevensverwerking
- Opleiding:	kennis en bewustzijn
- Interne en externe communicatie:	afstemming en afspraken

4.2 Toelichting fact-sheet en hulpmiddelen

In de aan dit hoofdstuk gekoppelde fact-sheet is uitgeschreven hoe binnen de organisatie de inventarisatie en analyse concreet vorm kan worden gegeven. Uitgangspunt is de eigen verantwoordelijkheid van de organisatie om vanuit de concrete en unieke situatie een inventarisatie te maken van de uitgevoerde activiteiten.

Waar mogelijk kan gebruik worden gemaakt van bijgevoegde praktijkvoorbeelden (“good practices”) en Q&A’s. In het merendeel van de gevallen zullen organisaties met het gebruik van alle hulpmiddelen vanuit de eigen verantwoordelijkheid tot standpunten kunnen komen waarbij de organisatie in voldoende mate comfort kan ontleen aan de eigen conclusies. Dit draagt bij aan de uiteindelijke borging van kennis en bewustzijn. Waar nodig kan de hulp van adviseurs worden ingeschakeld. Deze handreiking heeft mede het doel om landelijk duidelijkheid te geven over zaken die bij meerdere (zo niet alle) gemeenten spelen. In specifieke situaties kan individuele afstemming met de Belastingdienst aan de orde zijn. Zie hiertoe het hulpmiddel “vooroverleg”.

Tijdens deze fase kan gebruik worden gemaakt van de onderstaande hulpmiddelen die in de fact-sheet nader worden toegelicht:

Onderwerp	Hulpmiddel en vindplaats
- Inventarisatie activiteiten	Beslisboom werkgroep fiscaliteit: (wordt nog aan gewerkt) Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl
- Inventarisatie activiteiten	Verdelingsmatrices gemeenten/provincies/waterschappen Vindplaats: CBS/IV3matrices
	Ook te vinden als PDF bijlage bij de handreiking zelf.
- Analyse activiteiten	Beslisboom werkgroep fiscaliteit: (wordt nog aan gewerkt) Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl
- Analyse activiteiten	Inventarisatie gemeenten/provincies/waterschappen (wordt nog aan gewerkt) Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl
- Inventarisatie en analyse activiteiten	Stroomschema ministerie van Financiën Vindplaats: http://www.vng.nl/files/vng/vpb_overheid_stroomschema_20141218.pdf
- Dossiervorming gemaakte keuzes	Tool Analyse (volgt in latere versie) Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl
- Vooroverleg Belastingdienst	Nadere toelichting en uiteenzetting invulling vooroverleg (volgt in latere versie) Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl
- Good practices	Vindplaats: www.hierkomteenadres.nl (volgt in latere versie)

4.3 Financieel beleid en -beheer

De analyse en inventarisatie geeft inzicht in de Vpb-positie van de directe en indirecte overheidsondernemingen. Vervolgens moet worden bepaald welke maatregelen nodig zijn om een financieel zo optimaal mogelijke situatie te bereiken. Uitgangspunt daarbij is de visie rondom de activiteiten die de eigen organisatie als lokale overheid heeft waarbij rekening gehouden wordt met de vigerende wet- en regelgeving en lokaal beleid. Dit kunnen zowel maatregelen zijn binnen de eigen organisatie als bij een verbonden lichaam. Bij deze laatste categorie maakt het ook uit of er sprake is van algehele of gedeeltelijke participatie. Is er sprake van algehele participatie dan heeft de eigen organisatie voor 100% zeggenschap over de (publiekrechtelijk) rechtspersoon en bij gedeeltelijke participatie uiteraard niet. In dat geval moet er met medeparticipanten afstemming plaatsvinden over wenselijke maatregelen.

Maatregelen binnen de eigen organisatie:

- Betrekken ingeschatte financiële gevolgen bij begroting 2016;
- Begroting en budgetbeheersing;
- Organisatieaanpassingen.

Maatregelen buiten de eigen organisatie:

Breng beleidsmatige consequenties in beeld en bereid beleidskeuzes voor inzake:

- Structuuraanpassingen;
- Dividendbeleid en tarieven;
- Gevolgen voor het toekennen van subsidies;
- Overige maatregelen.

Stem deze af met de directies van de verbonden partijen en collega overheden c.q. bestuurders en leg deze ter definitieve besluitvorming voor aan eigen bestuur en aan het bestuur van de verbonden partijen.

4.4 Factsheet 2:

Inventarisatie Vpb-plicht ondernemingsactiviteiten bij directe en indirecte overheidsondernemingen

Inleiding

De Vpb-plicht is aan de orde voor:

Directe overheidsondernemingen (waaronder ondernemingen van gemeenschappelijke regelingen)

- voor zover met de uitoefening van activiteiten een onderneming wordt gedreven (net zoals voor verenigingen en stichtingen geldt);
- een onderneming is een duurzame organisatie van arbeid en kapitaal waarmee wordt deelgenomen aan het economisch verkeer met het oogmerk om winst te behalen. Deze winst moet ook redelijkerwijs te verwachten zijn;
- wanneer in concurrentie wordt getreden met private aanbieders is ook sprake van een onderneming. Of er dan feitelijk sprake is van belastingplicht hangt af van of er sprake kan zijn van een "bescheiden bestaan".

Indirecte overheidsondernemingen

- NV's, BV's, coöperaties en verenigingen op coöperatieve grondslag zijn integraal belastingplichtig;
- Verenigingen en stichtingen zijn belastingplichtig voor zover deze een onderneming drijven.

De volgende objectieve vrijstellingen kunnen gelden:⁸

- Vrijstelling interne activiteiten (en quasi-inbesteding):
Hierbij is zowel gedacht aan een binnen de overheidsinstelling door een interne dienst verrichte prestatie als aan een prestatie verricht door die dienst aan privaatrechtelijke overheidslichamen die volledig worden beheerst door dat overheidslichaam. Datzelfde geldt voor de zogenoemde quasi-inbesteding. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als een N.V. - waarvan alle aandelen toebehoren aan de gemeente/provincie/waterschap – prestaties verricht ten behoeve van die gemeente/provincie/waterschap.
- Vrijstelling uitoefening overheidstaken of publiekrechtelijke bevoegdheden:
Er is geen definitie opgenomen van het begrip overheidstaak, het betreft een open norm waar in de praktijk invulling aan zal worden gegeven.
Wanneer een taak bij (grond)wet is opgelegd of er voor de toepassing van de Wet op de omzetbelasting 1968 wordt gehandeld "als overheid" is hieraan voldaan. Daarnaast geldt voor toepassing van de vrijstelling als voorwaarde dat met de uitoefening van de overheidstaak niet in concurrentie wordt getreden met private ondernemingen.
- Vrijstelling samenwerkingsverbanden:
Ook hiervoor geldt een vrijstelling mits het samenwerkingsverband reële betekenis heeft. De deelnemers dienen actief te participeren en naar rato van hun participatie bij te dragen in de kosten. Niet alle bestaande samenwerkingsverbanden zullen aan dit vereiste voldoen, zodat kritische toetsing van de huidige regelingen raadzaam is. Voor zover sprake is van een samenwerkingsverband voor onder 1. en 2. vermelde activiteiten (overheidstaak) geldt een vrijstelling tenzij in concurrentie wordt getreden.

Resultaat

Doel van de inventarisatie is om een volledig en juist beeld te hebben van:

- de activiteiten van zowel de directe- als de indirecte overheidsondernemingen waarvoor Vpb-plicht aan de orde is;
- het deel van de bovenstaande activiteiten waarvoor een vrijstelling geldt;
- een inschatting van de bijbehorende Vpb-druk van de activiteiten.

⁸ Er wordt pas aan een vrijstelling toegekomen nadat is vastgesteld dat met een bepaalde activiteit vanuit fiscale optiek een onderneming wordt gedreven.

Te ondernemen stappen en tijdpad

De vindplaats van de hieronder opgenomen hulpmiddelen is opgenomen in de hoofdtekst van deze handreiking!

Directe overheidsondernemingen

Specifieke aandachtsgebieden: sociaal domein, grondexploitaties, subsidies.

Stap 0: Inventariseer wie vanuit de organisatie betrokken moet worden om een effectieve en efficiënte inventarisatie mogelijk te maken. Stel daarbij vast of de betrokken medewerkers over de benodigde basiskennis beschikken om een goede inventarisatie en analyse mogelijk te maken. Breng indien nodig het kennisniveau van de betrokken medewerkers op peil.

Stap 1: Inventariseer vanuit de eigen organisatie alle activiteiten (rekening houdend met de scoping van het projectteam - in relatie tot de verbonden partijen -).

Hulpmiddelen:

- Tool werkgroep fiscaliteit
- IV3 verdelingmatrices gemeenten/provincies/waterschappen
- stroomschema Ministerie van Financiën

Stap 2: Stel aan de hand van een totaalverbandcontrole (bijvoorbeeld of de som van de omzetten per geïnventariseerde activiteit aansluit op het totaal van de baten in begroting of jaarrekening) - bij benadering - vast dat alle activiteiten in kaart zijn gebracht.

Stap 3: Analyseer de activiteiten om vast te stellen welke activiteiten door de organisatie worden ontplooid die kwalificeren als ondernemingsactiviteiten voor de Vpb.

Hulpmiddelen:

- Tool werkgroep fiscaliteit
- stroomschema Ministerie van Financiën

Stap 4: Verifieer de inventarisatie aan de hand van (voorbeeld)inventarisaties vanuit de koepels en de binnen de eigen organisatie al gedane inventarisaties in het kader van wet markt en overheid.

Toelichting:

- De inventarisatie van de gemeenten is gebaseerd op een overzicht van overheidstaken die in principe zijn vrijgesteld tenzij in concurrentie wordt getreden met private partijen. Dat betekent dat de onder stap 1 geïnventariseerde activiteiten die hier buiten vallen in principe zijn belast;
- De inventarisatie van provincies en waterschappen beogen een integraal inzicht te geven van de belaste activiteiten en heeft daarmee een andere invalshoek dan de inventarisatie van de gemeenten.

Hulpmiddelen:

- Inventarisatielijsten gemeenten/provincies/waterschappen

Stap 5: Ga na welke vrijstellingen er van toepassing kunnen zijn.

Hulpmiddelen:

- stroomschema Ministerie van Financiën

Stap 6: Maak een totaal overzicht van de belaste activiteiten en maak een inschatting van het financiële effect.

Indirecte overheidsondernemingen/gesubsidieerde instellingen

Stap 1: Hanteer de lijst van verbonden partijen uit de meest recente begroting of jaarrekening

Stap 2: Maak een onderscheid in:

- NV's/BV's/coöperaties en verenigingen op coöperatieve grondslag
Deze zijn integraal belastingplichtig.
- en
- Verenigingen en stichtingen.
Deze zijn belastingplichtig voor zover ze een onderneming drijven.

Hulpmiddelen:

- *Tool werkgroep fiscaliteit*
- *stroomschema Ministerie van Financiën*

Stap 3: Ga zelf voor de verenigingen en stichtingen na en verifieer bij deze partijen of er sprake is van ondernemerschap.

Stap 4: Inventariseer welke partijen subsidie ontvangen van de eigen organisatie (bijv. lijst van gesubsidieerde instellingen of via het subsidieregister) en ga voor deze partijen na of er een onderneming wordt gedreven, dan wel er sprake is van integrale belastingplicht (BV/NV) (heeft geen directe gevolgen maar kan wel leiden tot discussie over het aanpassen van subsidies als deze onderdeel uitmaken van met Vpb belaste winst). Uitwerken van dergelijke beleidsmatige consequenties vindt plaats bij 4.3 Financieel beleid en - beheer.

Stap 5: Ga na welke verbonden partijen, waaronder gesubsidieerde instellingen, onder een vrijstelling (kunnen) vallen en maak een definitief totaal overzicht van de partijen waarvoor geen vrijstelling geldt. Maak een inschatting van het financiële effect voor de eigen organisatie.

Stap 6: Schrijf de verbonden partijen aan met het verzoek om aan te geven of ze onder de Vpb-plicht vallen en zo ja wat de financiële consequenties zijn en of er maatregelen ophanden zijn (bijv. in de structuur) met gevolgen voor de Vpb.

Stap 7: Verifieer de eigen inschattingen per verbonden partij met de opgaven van de verbonden partijen zelf.

Stap 8: Maak een inschatting van het financiële effect.

Totaal:

- Totaliseer de effecten van de inventarisatie en betrek dit bij de opstelling voor de begroting 2016.
- Leg de analyses zichtbaar vast (ook i.v.m. toetsen van volledigheid door de belastingdienst).

Hulpmiddelen:

- *Tool Analyse*

Tijdpad: maart - april 2015

Mogelijke verantwoordelijke functionarissen :

Projectgroep/afzonderlijke leden voor de eigen aandachtsgebieden/organisatieonderdelen.

Bijlagen:

1.1 Begrippenkader	volgt
1.2 Overzicht wet- en regelgeving	volgt
1.3 Contactpersonen koepels	volgt
1.4 Contactpersonen Belastingdienst	volgt
1.5 Diverse hulpmiddelen t.b.v. inventarisatie activiteiten e.d.	zie overzicht op p.17

De IV3 verdelingsmatrices gemeenten/provincies/waterschappen zijn als aparte PDF bijlage opgenomen maar zijn ook te raadplegen via de website van het CBS (zie overzicht op p. 17 van deze handreiking).